

POLITIETS BRUG AF SKYDEVÅBEN I DANMARK 1985-2002

Lars Holmberg, Ph.d.
Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

April 2004

INDHOLDSFORTEGNELSE

Resumé.....	3
Generelt.....	3
Særligt om perioden 1996-2002.....	3
Indledning	5
Data og indberetningspligt.....	5
Kort rids af udviklingen af brug af skydevåben i dansk politi.....	6
Undersøgelsens metode og datakilder.....	7
Data for perioden 1985-89	8
Data for perioden 1990-95	8
Datagrundlaget 1996-2002.....	8
Politiets anvendelse af skydevåben.....	10
I hvilke situationer anvendes skydevåben? Perioden 1996-2002.	13
Situationer	15
Uniform eller civil?.....	15
Hvor mange skud afgives i hver enkelt situation?	17
Karakteristika ved de personer, politiet har stået over for	17
Modpartens bevæbning	19
Karakteristika ved de situationer, hvor politiet anvender skydevåben	21
Våbentrusler mod politiet.....	21
Angreb mod politiet	22
Politiets brug af gasvåben og andre skydevåben	23
Nye pistoler: Større skader?	25
Legaliteten af politiets brug af skydevåben	26
En begrænset sammenligning med Norge og Sverige	29
Anbefalinger.....	30
Referencer	32
Noter.....	32

Resumé

Generelt

Den foreliggende undersøgelse omfatter dansk politis indberetninger om brug af skydevåben 1985-2002, og bygger på en række forskellige kilder med vekslende grad af detaljering og pålidelighed. Det mest omfattende materiale foreligger for perioden 1996-2002, hvor der er foretaget en detaljeret gennemgang af Rigspolitiets database over indberetninger om brug af skydevåben, inklusive CS-gasvåben (tåregasvåben). Undersøgelsens hovedkonklusioner er følgende:

- Antallet af indberetninger om brug af skydevåben har i hele perioden 1985-2002 svinget mellem 196 (i 1998) og 304 (i 1992), ofte med meget store udsving mellem de enkelte år. Gennemsnitligt er der foretaget 247 indberetninger pr. år. I 2002 var tallet 269, stort set det samme antal som i 1985. Der kan ikke ses nogen klar udviklingstendens i politiets anvendelse af skydevåben i undersøgelsesperioden. Dette er bemærkelsesværdigt, fordi danske politifolk altså ikke oftere føler det nødvendigt at beskytte sig med skydevåben i begyndelsen af det nye årtusinde, når der sammenlignes med sidste halvdel af 1980'erne.
- Politiet har i hele perioden skudt og ramt i alt 90 personer, hvoraf 78 blev såret og 12 afgik ved døden som følge af skuddene.
- Der er i perioden i gennemsnit blevet skudt *mod* politiet 4,3 gange pr. år, i alt 11 politifolk er blevet såret af skud, heraf er 2 afgået ved døden.
- Antallet af tilfælde, hvor politiets brug af skydevåben er vurderet til at ligge uden for de rammer, som kundgørelsen herom fastsætter, er forsvindende lille.
- En foreløbig sammenligning med Norge og Sverige (korrigeret for forskelle i befolkningens størrelse) viser, at dansk politi bruger skydevåben i lidt mindre omfang end det svenske politi, og væsentlig mere end det norske politi, hvis tilgang til skydevåben er langt mere begrænset.

Særligt om perioden 1996-2002

For perioden 1996-2002, hvorfra de mest detaljerede data findes, gælder følgende:

- I 28 procent af de indberettede episoder har politiets modparter været bevæbnet med skydevåben.
- I 31 procent af episoderne har de deltagende betjente fået forhåndsoplysninger om, at modparten var bevæbnet med skydevåben, uden at dette faktisk var tilfældet. For stikvåben og andre våben er denne fejlprocent langt lavere.

- I 46 procent af indberetningerne har modparten været bevæbnet med enten skyde- stik- eller andre våben, og i 9 procent af episoderne er politiet blevet truet med våben.
- I gennemsnit drejer hver tredje indberetning om brug af skydevåben sig om såkaldte planlagte eller ledede aktioner, hvor der har været tale om overordnet kommando eller planlægning på forhånd, f.eks. ved anholdelsesaktioner. Resten af indberetningerne omhandler spontant opståede episoder. Der er ingen klar udviklingstendens i fordelingen mellem de to typer indsatser.
- Uniformeret politi står for langt hovedparten af indberetningerne, civilklædt politi – som ikke defineres nærmere i datamaterialet – for gennemsnitligt 13 procent. Der er en svagt stigende andel af civilt politi i indberetningerne med skudafgivelse fra de senere år. En mulig forklaring herpå kan være, at civilklædt politi i stigende omfang anvendes i indsatser over for alvorlig kriminalitet.
- Tåregas er afgivet i 7 procent af episoderne. Sammenlignes episoder med og uden gasafgivelse, er der ikke nogen forskel i andelen af episoder, hvor politiet afgiver sigtede skud.
- Datamaterialet giver også mulighed for en vurdering af virkningen af, at politiet fra 1998 og frem har udfaset de gamle pistoler af mærket Walther 7,65 mm til fordel for en Heckler & Koch 9mm. Den nye pistol anvender ikke, som den tidligere, helkappet ammunition, men i stedet en type ammunition, Action 3, som afsætter en større del af sin energi i kroppen på den person, der rammes. Der er endnu relativt få indberetninger, som omhandler den nye pistoltype, men det tilgængelige materiale tyder *ikke* på, at den nye type pistol/ammunition udgør en større risiko for dem, der bliver ramt. Således er i perioden i alt 7 personer blevet ramt med den nye pistol, og heraf er én afdøet ved døden. For den gamle pistoltype er tallene 26, hvoraf 5 er døde. Der skal naturligvis tages forbehold for den korte tidsperiode, men umiddelbart tyder intet på, at den nye pistoltype skulle føre til flere fatale skader end den gamle.

Indledning

De skandinaviske lande har en meget forskellig praksis med hensyn til politiets bevæbning. Hvor danske og svenske politifolk som udgangspunkt er bevæbnede med en pistol, er deres norske kolleger i udgangspunktet ubevæbnede. Der opbevares i stedet våben (revolver/pistol) på de enkelte tjenestesteder, eller i et såkaldt fremskudt depot, fx i patruljevognen, hvor tjenestevåben opbevares i forseglede poser. De tages i hovedreglen kun frem, hvis en overordnet giver en såkaldt bevæbningsordre.

Forskellen mellem på den norske og den svensk/danske praksis vedr. brug af skydevåben giver et godt udgangspunkt for en komparativ undersøgelse, og i 2002 blev en sådan foretaget mellem Norge (Strype og Knutsson 2002) og Sverige (Knutsson og Strype). Johannes Knutsson fra Politihøgskolen i Oslo foreslog efterfølgende, at der igangsattes en tilsvarende undersøgelse for alle de nordiske lande for perioden 1985-2002. Undersøgelsen skulle dels redegøre for lovgrundlaget i de respektive lande, dels redegøre for den tilgængelige viden om politiets brug af skydevåben i praksis. Den juridiske redegørelse findes for Danmarks vedkommende i Elholm (2003), mens den foreliggende rapport redegør for undersøgelsen af dansk politis brug af skydevåben i praksis.¹ Der vil i det følgende primært blive fokuseret på danske forhold, idet det komparative aspekt vil blive uddybet i den publikation, som Politihøgskolen forventer udgivet i 2004, hvor såvel juridiske som praktiske bidrag fra alle de nordiske lande vil blive samlet under ét. Til perspektivering af de danske tal vil der dog blive bragt en kort beskrivelse af datagrundlaget, hvad angår Norge og Sverige, samt en kort sammenligning med hidtidige resultater fra undersøgelser i disse lande.

Data og indberetningspligt

Data fra Norge stammer fra Justitsdepartementets arkiver, hvor alle indberetninger om brug af skydevåben opbevares. I Norge skal der ske indberetning af alle tilfælde, hvor skydevåben (inklusive CS-gasvåben²) er anvendt som trussel, eller hvor der er afgivet skud, hvad enten der er tale om varselsskud, sigtede skud eller vådeskud. Der føres ikke nogen egentlig statistik over disse indberetninger, en sådan er i stedet udarbejdet af Strype og Knutsson (2002). I Sverige sker alene indberetning til Rikspolisstyrelsen i de tilfælde, hvor politiet har løsnet skud, inklusive vådeskud, men altså ikke i tilfælde, hvor der alene har været tale om trussel med våbnet. Her har lederen af politiets skydeuddannelse ført en form for uofficiel statistik for årene 1985 og frem, mens der først foreligger officiel statistik fra 1998 og frem. I Danmark sker indberetning til Rigspolitiets Politiafdeling af alle anvendelser af skydevåben (inklusive gasvåben), herunder trusler med våben,

samt vådeskud afgivet under politiaktioner. Vådeskud afgivet under træning mv. kan være indberetningspligtige tjenesteforseelser, men indføres ikke i databasen.³ Oplysningerne har i sammenfattet form figureret i Politiets Årsberetning siden 1984, mens der siden 1996 er ført en elektronisk database over indberetningerne.

Kort rids af udviklingen af brug af skydevåben i dansk politi

Dansk politi patruljerede som hovedregel ubevæbnede indtil 1965. Efter en tragisk hændelse dette år, hvor en mand skød og dræbte 4 politifolk på Amager, blev det besluttet at politiet fremover skulle være bevæbnede under patrulje.⁴ Det almindelige tjenestevåben blev en 7,65 mm Walther pistol med helkappet ammunition. Herudover har politiet anvendt maskinpistol, dog kun i særlige tilfælde, samt på Grønland US-karabin.

I de senere år har politiets bevæbning/brug af skydevåben givet anledning til debat i særlig to sammenhænge: Den 18/19. maj 1993 affyrede politiet i alt 113 skud i forbindelse med voldsomme gadeoptøjer på Nørrebro i København. 11 personer blev ramt af skud, ingen blev dræbt, men undersøgelser af forløbet trak ud i årevis, og der blev afgivet flere forskellige beretninger herom fra Rigsadvokaten.⁵ Som det vil fremgå nedenfor, fik disse begivenheder også betydning for praksis vedr. indberetninger om skydevåben, ligesom der skete ændringer i skydereglementet (Elholm 2003:64). Der har ligeledes været debat om politiets bevæbning i forbindelse med, at man i midten af 1990'erne påbegyndte udskiftningen af politiets hidtidige pistoler kaliber 7,65 med en ny 9 mm pistol. Samtidig blev ammunitionen udskiftet fra en såkaldt helkappet kugle til en ikke-helkappet type. Der var flere begrundelser for udskiftningen: For det første var Walther-pistolen efterhånden en del år gammel, hvilket bl.a. medførte en del funktioneringsfejl. For det andet argumenteredes med risikoen for, at Waltherens helkappede ammunition kunne gå igennem den person, man ønskede at ramme og efterfølgende skade uskyldige. Der var dog alene tale om en teoretisk risiko, idet der ikke findes nogen eksempler på, at noget sådant er sket. Endelig var der nogen diskussion af "stop-effekten". Den nye 9mm-ammunition, Action 3, afsætter mere af sin energi i kroppen på den, der rammes, hvorimod den gamle ammunition havde en tendens til at gå gennem målet. Kritikere af den ny ammunition har fremført, at den indebærer en højere risiko for, at den, der rammes, får alvorlige skader eller afgår ved døden.

Undersøgelsens metode og datakilder

Oplysninger til brug for den foreliggende analyse stammer i alt væsentligt fra Rigspolitiets arkiver og registre. Hver gang, det danske politi anvender skydevåben, hvad enten der er tale om trusler, varselsskud eller direkte skud mod personer, skal der ske indberetning til Rigspolitiets Politiafdeling, som fører statistik over skudepisoderne. Da projektet blev drøftet i den indledende fase, oplyste Rigspolitiet, at man havde alle data for perioden 1990-2002, enten i elektronisk form eller i papirform. Dette har senere vist sig ikke at være korrekt. For året 1990 fandtes et komplet sæt sagsakter for alle årets skudepisoder, mens der for de følgende to år fandtes sagsakter for en del af episoderne. For årene 1994-95 fandtes kun enkelte sager, og der findes ingen database som dækker denne periode.

Rigspolitiet har oplyst, at en tidligere praksis, hvor alle indberetninger blev opbevaret i Rigspolitiet, blev ændret omkring 1994-95. Der var angiveligt to hovedårsager til, at praksis blev ændret: For det første indeholdt sagsakterne personoplysninger om såvel involverede politifolk som civilpersoner; for det andet skete der ændringer i Rigspolitiets behandling af disse sager i kølvandet på undersøgelserne i forbindelse med de ovenfor omtalte skudepisoder 18/19. maj 1993. Politiets optræden blev efterfølgende genstand for omfattende undersøgelser, og i denne forbindelse blev der bedt om aktindsigt i Rigspolitiets registrering af politiets brug af skydevåben, ligesom Rigspolitiets personale i mindst ét tilfælde blev indkaldt som vidner i retten i denne forbindelse. Det er over for os oplyst, at Rigspolitiets personale fandt dette problematisk, i og med at de ikke havde noget personligt førstehåndskendskab til episoderne, og man valgte efterfølgende at ændre proceduren for opbevaringen af indberetningerne. Hvor disse hidtil havde beroet i Rigspolitiets arkiv, blev de fremover registreret og tilbagesendt til de pågældende politikredse, og Rigspolitiet foretog alene en statistisk optælling af sagerne.

I 1995 indledtes et forsøg med at lade denne registrering foregå i elektronisk form, men Rigspolitiet har oplyst, at der først foreligger pålidelige data fra 1996. Data til brug for den foreliggende undersøgelse bygger derfor på en række kilder af meget svingende kvalitet og detaljeringsgrad, og særlig oplysninger fra den første del af perioden må vurderes med forsigtighed.

Udgangspunktet for registreringen for hele perioden 1985-2002 er de indberetninger, der fremsendes fra de enkelte politikredse, når politiet har benyttet skydevåben. Datamaterialet er derfor kun fuldstændigt, hvis indberetningspligten i alle tilfælde er opfyldt. Hvorvidt dette er tilfældet, kan ikke med sikkerhed vurderes på det foreliggende grundlag, men det er dog vor opfattelse, at materialet generelt er meget pålideligt.

Data for perioden 1985-89

Her bygges dels på opgørelserne i Politiets årsberetning, dels på en intern opgørelse af alle skudepisoder, som involverede enten sigtede skud mod personer fra politiets side, eller at der blev skudt *mod* politiet. Det fremgår ikke af opgørelsen, præcis hvornår eller i hvilken anledning, den er blevet foretaget, men den dækker perioden fra 1980 til og med 1990. Der findes alene oplysninger om antal episoder, anvendte våben, om der er skudt eller alene truet med våbnene, samt skader hos politiet og modparter i disse episoder. Nøjagtigheden af oplysningerne er det selvsagt vanskeligt at sige noget nærmere om. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem kilderne er den detaljerede, interne opgørelse lagt til grund.

Data for perioden 1990-95

Alle indberetninger beroende i Rigspolitiet for året 1990 er gennemgået og kodet, og resultaterne er efterfølgende sammenholdt med Rigspolitiets egen årsopgørelse. Det viste sig her, at der ikke var væsentlige forskelle på de to opgørelser (bortset fra detaljeringsgraden). Vi overvejede indledningsvis at bede de enkelte politikredse om kopier af de enkelte indberetninger for perioden, men vi vurderede, at en sådan fremgangsmåde – set i forhold til det potentielle udbytte – kunne blive både langstrakt og besværlig, samt at der var stor risiko for, at ikke alle episoder ville komme os i hænde, fordi det ville indebære et større arkivarbejde i de enkelte politikredse. Det ville desuden ikke ville være muligt for os at vurdere, om materialet indsendt af de enkelte politikredse var fuldstændigt. Dette sammenholdt med, at Rigspolitiets opgørelse for 1990 svarede til vor opgørelse af samme år, gjorde, at vi valgte alene at bygge analysen for årene 1991-95 på Rigspolitiets opgørelser. De officielle opgørelser findes dels i Politiets Årsberetning, dels i en række publikationer fra Rigspolitiet: "Politiets anvendelse af skydevåben" for hvert af årene 1990, 1991, 1992, 1993, samt en samlet oversigt for årene 1994-95.⁶

Denne fremgangsmåde betyder, at oplysningerne for denne periode er mindre detaljerede end dem fra de efterfølgende år.

Datagrundlaget 1996-2002

For perioden fra 1996 og frem findes oplysninger om hver enkelt skudepisode i en database, som vedligeholdes af Rigspolitiet. Proceduren er, at den enkelte politikreds fremsender en indberetning, hvorefter Rigspolitiet uddrager de relevante oplysninger, herunder et kort referat af omstændighederne ved episoden, hvorefter indberetningen sendes tilbage til kredsen. Databasens fuldstændighed er således afhængig af, at de enkelte politikredse fremsender indberetninger i alle

sager, hvor der er anvendt skydevåben. De enkelte episoder opdateres i databasen i anonymiseret form – involverede politifolk og civilpersoner kan ikke efterfølgende identificeres. I episoder, hvor afgivne skud har ramt personer eller køretøjer, foretager Statsadvokaten rutinemæssigt en vurdering af episoden, og denne vurdering kan tage tid. Den enkelte episode optræder ikke med alle oplysninger i databasen, før der foreligger en endelig afgørelse af den.

Vi har gennemgået Rigspolitiets database⁷ systematisk og kodet relevante oplysninger i et statistikbehandlingsprogram.⁸ Under denne kodning er det blevet klart, at databasen indeholder en række fejlagtige opdateringer. Databasen er meget detaljeret og indeholder bl.a. følgende oplysninger om skud afgivet af politiet: Hvorvidt der var tale om et varselsskud, et ”kastet”⁹ skud, et sigtet skud og/eller et skud, der har ramt personer eller andet. Desuden opgives skudafstanden i intervallerne 0-3 meter, 3-5 meter, 5-7 meter, over 7 meter samt uoplyst. Endelig opgives for hver skudepisode det samlede antal afgivne skud, ligesom databasen indeholder en kort beskrivelse af episoden. Der findes desuden oplysninger om politiets modpart, om tidspunkt og øvrige forhold vedr. den enkelte episode.

I en række tilfælde, særlig for årene 1996-99, har vi fundet uoverensstemmelser i databasens oplysninger. Der kan for eksempel være forskel mellem antallet af specificerede skud og det samlede antal skud, mellem databasens antal opgivne skud og det antal skud, der opgives i beskrivelsen af episoden, eller mellem våbnets art i opdateringen og i beskrivelsen af episoden. Databasen indeholder som nævnt ovenfor også oplysninger om politiets brug af CS-gas i forskellig form, herunder ammunition til gasgeværer. Særlig for året 1998 gælder, at en række skud afgivet med gasgevær fejlagtigt er opdateret i databasen som afgivet med pistol. Rigspolitiets tidligere publicerede tal for anvendelse af andre skydevåben for dette år er derfor noget højere end de tal, vi her når frem til. Antallet af indberetninger, som alene drejer sig om brug af gasvåben er relativt beskedent, i gennemsnit omkring 5 procent. Det ville være muligt at udskille disse sager fra materialet vedr. perioden 1996-2002, men da en sådan udskilning ikke er mulig for de tidligere år, har vi af sammenligningsgrunde valgt ikke at gøre dette.

I de tilfælde, hvor vi har fundet uoverensstemmelser i datamaterialet, er tallene for det samlede antal skud korrigeret, således at det svarer overens med de mere detaljerede oplysninger i database og beskrivelse af episoden. Sådanne korrektioner er foretaget vedrørende 16 af de i alt 98 episoder, hvori politiet afgav skud (gas undtaget). Ved korrektionen er der taget udgangspunkt i de mest detaljerede oplysninger om den enkelte episode. Det vil sige, at oplysninger i beskrivelsen af

den konkrete episode vurderes som mere korrekte end de tal, som findes i databasen, ligesom specificerede skud er vægtet tungere end det samlede antal skud.¹⁰

I en række tilfælde, hvor politiet har truet med/anvendt CS-gas, har der *ikke* været truet med/anvendt andre skydevåben. For årene 1996-02 er der i alt tale om 61 tilfælde. For at skabe det bedst mulige sammenligningsgrundlag med datamaterialet fra tidligere år, er disse tilfælde medtaget i den overordnede opgørelse nedenfor, idet vi formoder, at disse episoder har været medtaget i Rigspolitiets opgørelser for de år, hvor vi ikke har mere detaljerede data.

Generelt gælder det, at data fra denne periode er langt de mest detaljerede i det samlede materiale, og der vil derfor i en række af analyserne i det følgende alene blive set på denne periode.

Politiets anvendelse af skydevåben

Politiet kan i udgangspunktet anvende skydevåben på flere måder: Våben kan anvendes som trussel alene, dels ved synligt at trække våbnet, dels ved med råb at true med skudafgivelse. Er dette virkningsløst, kan der afgives varselsskud, og våbnet kan endelig anvendes som magtmiddel gennem afgivelse af sigtede skud. De forskellige kategorier, som benyttes i det følgende, er defineret således:

Varselsskud: Skud, som afgives som skræmmemiddel, uden at det er hensigten at ramme. Der kan forekomme tilfælde, hvor skud afgivet som varselsskud har ramt personer. Dette var f.eks., iflg. vidneudsagn fra deltagende betjente, tilfældet 18/19. maj 1993.

Sigtede skud: Politiets datamateriale opererer med såkaldt kastede skud samt sigtede skud. Kastede skud er skud, som afgives med hensigt på at ramme et mål, men uden at skytten har mulighed for at tage ordentligt sigte, f.eks. fordi det er nødvendigt pludselig at trække pistolen i nødværge. Sigtede skud afgives også med hensigt på at ramme, men skytten har her haft bedre tid til at forberede sig. Vi har her valgt at lægge de to kategorier sammen, idet det væsentlige må være, om skytten havde til hensigt at ramme eller ej.

Ramte skud: Iflg. Rigspolitiet skulle ramte skud alene dreje sig om skud, som har ramt personer. Vi har imidlertid fundet flere eksempler på, at skud, som alene har ramt køretøjer, er opdaterede som ramte skud. Typisk vil skud i denne kategori dog have ramt personer.

Uoplyste skud: Skud, hvor det ikke er oplyst, om der var tale om varselsskud eller sigtede skud, og/eller hvor det ikke er oplyst, om skuddene har ramt målet. I situationer, hvor der er afgivet mange skud, vil der typisk optræde en del uoplyste skud.

Tabel 1). *Politiets brug af skydevåben i Danmark inklusiv Grønland 1985-2002 – alle våbentyper*

Årstal	Samlet antal indberetninger om brug af skydevåben	Antal situationer med skudafgivelse ^a	Antal uoplyste skud afgivet ^{a,b}	Antal varselsskud afgivet ^a	Antal sigtede skud afgivet ^a	Antal personer såret af politiets skud	Antal personer dræbt af politiets skud
1985	260	-	-	17	16	3	0
1986	262	-	-	16	28	6	3
1987	250	-	-	14	13	4	1
1988	275	18	-	41	32	6	0
1989	294	16	-	14	10	3	0
1990	227	14	28	17	9	4	0
1991	230	13	0	10	13	4	1
1992	304	10	3	10	12	3	0
1993	250	21	1	123	39	15	1
1994	233	-	0	16	13	2	0
1995	201	-	0	8	13	2	0
1996	222	13	1	8	21	6	1
1997	276	18	14	22	15	3	0
1998	196	7	3	4	2	4	0
1999	216	10	0	7	38	3	0
2000	236	12	0	6	15	3	0
2001	242	23	33	13	21	4	3
2002	269	16	8	17	12	3	2
I alt	4443	-	-	363	322	78	12

Kilder til tallene er omtalt i teksten ovenfor

Felter markeret med - angiver, at der ikke findes oplysninger om tallene.

^a Gasvåben undtaget

^b Heri medregnet enkelte vådeskud, som der findes oplysninger om. Vådeskud indberettes kun i forbindelse med politiaktioner.

Det mest bemærkelsesværdige ved politiets brug af skydevåben er, at der ikke kan ses nogen klar udviklingstendens i undersøgelsesperioden. For 2002 foreligger i alt 269 indberetninger, stort set det samme antal som i 1985, og antallet af indberetninger har svinget meget undervejs. Det gennemsnitlige antal indberetninger for hele perioden er 247 pr. år. Det største antal indberetninger, 304, findes i 1992, men dette er samtidig et år, hvor antallet af situationer, hvor politiet faktisk har

afgivet skud, er det næstlaveste med i alt 10 episoder. I 1998, som havde det laveste antal indberetninger i hele perioden, ses også det laveste antal skudepisoder og det laveste antal afgivne skud. Fra 1998 og frem ses en tendens til et øget antal indberetninger i de følgende år, men først i 2002 er antallet af indberetninger nået over gennemsnittet for hele perioden. Det har været hævdet, at der samfundsmæssigt set er sket en forråelse af kriminaliteten, og at respekten for autoriteter har været faldende i den periode, undersøgelsen dækker. En sådan udvikling synes dog ikke afspejlet i politiets brug af skydevåben: I de første år af det nye årtusinde kom politiet ikke hyppigere i situationer, hvor det blev nødvendigt at anvende skydevåben, end politiet gjorde i sidste del af 1980'erne. Dette resultat kan tolkes derhen, at danske politifolk *ikke* oplever sig oftere truede i de senere år sammenlignet med tidligere.

Der findes ikke oplysninger om antallet af skudepisoder for alle årene, men for de år, hvor oplysningerne findes, gælder det, at der i gennemsnit er affyret skud i mindre end 6 procent af episoderne. Antallet af personer, som er blevet ramt af politiets skud, har i hele perioden varieret mellem 2 og 9 (når bortses fra 1993, hvor 11 personer blev ramt under optøjerne 18-19. maj), og heller ikke her er der nogen klar sammenhæng med antallet af indberetninger. Årene 2001 og 2002 skiller sig ud derved, at der i disse to år er dræbt i alt fem personer, mens der i de foregående 15 år er dræbt i alt 7 personer.

Indberetningerne om brug af skydevåben indeholder ikke oplysninger om tilskadekomne politifolk i forbindelse med episoderne¹¹, og politiets datamateriale gør det ikke muligt at vurdere, hvor ofte de episoder, der dækkes af indberetningerne, har medført skader på politifolk. Sådanne oplysninger er ikke indberetningspligtige, og derfor heller ikke. Heller ikke datamaterialet fra 1996-2002 giver noget dækkende billede af, om politifolk kom til skade i forbindelse med de episoder, som er nævnt i indberetningerne. Det er således ikke muligt at opgøre risikoen ved forskellige typer af indsatser, f.eks. forskelle i risiko ved angreb mod politiet med forskellige typer af våben, ligesom det ikke er muligt at vurdere, om politiets beslutning om at skyde er relateret til skader på politifolk. I tabel 2) er opgjort det årlige antal skader, politifolk har været udsat for ved anholdelser, demonstrationer og lignende. Her er medtaget alle typer skader, inklusive skader på briller samt mulig udsættelse for smitte med f.eks. AIDS eller leverbetændelse. Det er ikke muligt at udskille skader, der er forsætligt forvoldt af en skadevolder (f.eks. modstand under en anholdelse, eller stenkast under en demonstration), fra skader, som er opstået ved uheld (f.eks. fald og skader, som ikke kan henføres til nogen skadevoldende hensigt). I tabel 2) er desuden anført de tilfælde, hvor politifolk er blevet ramt af skud, samt politifolk dræbt i forbindelse med

tjenesten (færdselsuheld og lignende undtaget). Det skal bemærkes, at det samlede antal anmeldte arbejdsskader er langt højere end tabellen angiver, idet skader under træning, på politistationer mv. ikke er medtaget.

Tabel 2). *Skader hos politifolk i forbindelse med tjenesten 1985-2002 – Grønland og Færøerne undtaget*

Årstal	Samlet antal indberetninger om brug af skydevåben	Antal politifolk skadet ved anholdelser, demonstrationer mv. ^a	Antal politifolk ramt af skud ^b	Antal politifolk dræbt i tjenesten ^b	Antal episoder, hvor der er afgivet skud mod politiet ^b
1985	260	257	0	0	0
1986	262	262	0	0	1
1987	250	180	0	1	0
1988 ^c	275	228	2	1	3
1989	294	274	1	0	1
1990	227	231	1	0	3
1991	230	217	0	0	4
1992	304	204	1	0	7
1993	250	275	0	0	1
1994	233	191	1	1	1
1995	201	196	1	1	4
1996	222	194	0	0	0
1997	276	204	1	0	4
1998	196	185	2	0	2
1999	216	209	0	0	0
2000	236	197	0	0	4
2001	242	199	1	0	5
2002	269	191	0	0	5
I alt	4443	3894	11	4	45

Note: Det bemærkes, at opgørelsen af antal skadede og dræbte politifolk dækker alle former for indsats, og ikke alene indsatser, hvor politiet har anvendt skydevåben.

^aFor perioden 1985-1997 stammer tallene fra Politiets Årsberetning. Fra og med 1998 stammer tallene fra Rigspolitiets interne opgørelser. For årene 1998 og 1999 er tallene, som bringes her, højere end de tal, som fremgår af de respektive årsberetninger. Dette skyldes, at Rigspolitiets interne tal medtager indberetninger, som er kommet så sent, at de ikke er kommet med i årsberetningen.

^bTallene stammer dels fra Politiets Årsberetning, dels fra interne opgørelser som er nærmere beskrevet i afsnittet om datakilder ovenfor

I hvilke situationer anvendes skydevåben? Perioden 1996-2002.

Det er, som ovenfor nævnt, kun for årene 1990 samt 1996-2002, at der findes mere detaljerede data om politiets brug af skydevåben. I den nærmere analyse af omstændighederne ved de enkelte indberetninger har vi her valgt primært at behandle årene 1996-2002, dels fordi der her er tale om en sammenhængende periode, dels fordi vi på denne måde kan sikre, at datamaterialet er ensartet, idet data fra alle årene bygger på samme kilde, nemlig Rigspolitiets database over indberetninger.

Som udgangspunkt skelnes i datamaterialet mellem to forskellige situationer, når politiet bruger skydevåben: For det første de uplanlagte situationer, hvor politiet truer med/anvender skydevåben i forbindelse med en konkret indsats, og for det andet såkaldt planlagte og/eller ledede

aktioner. Der kan her være tale om aktioner, som er forberedt på forhånd, f.eks. eftersøgning og anholdelse af mistænkte, eller der kan være tale om situationer, som er opstået pludseligt, men hvor der er gået så lang tid, før episoden er afsluttet, at en overordnet er kommet til stede og har overtaget kommandoen. Fordelingen mellem disse kategorier ses i tabel 3).

Tabel 3) *Indberetninger om brug af skydevåben 1996-2002, inklusive gasvåben, fordelt på aktionens art. Procentfordeling i parentes.*

Årstal	Ikke planlagt/ledet aktion	Planlagt/ledet aktion	Total
1996	126 (57%)	96 (43%)	222 (100%)
1997	152 (55%)	124 (45%)	276 (100%)
1998	124 (63%)	72 (37%)	196 (100%)
1999	137 (63%)	79 (37%)	216 (100%)
2000	145 (61%)	91 (39%)	236 (100%)
2001	141 (58%)	102 (42%)	243 (100%)
2002	198 (74%)	71 (26%)	269 (100%)
Total	1023 (62%)	635 (38%)	1658 (100%)

Det fremgår af tabel 3, at 62 procent af alle indberetninger omhandler situationer, som ikke var planlagte, og hvor der ikke var overordnet ledelse af politiets indsats. I øvrigt er der ikke nogen klar udviklingstendens – fordelingen har svinget noget gennem årene. Ser vi alene på de 98 episoder, hvor politiet afgav skarpe skud (gas undtaget), viser det sig, at kun 14 procent af disse var planlagte/ledede.

I denne periode blev 2 personer såret ved planlagte/ledede aktioner, mens uplanlagte aktioner resulterede i, at 24 mennesker blev såret af skud fra politiets våben, og 6 blev dræbt. Når politiet skyder for at ramme mennesker, sker det således næsten altid ved pludseligt opståede situationer.

Der findes ikke i databasen oplysninger om antallet af politifolk til stede ved de enkelte episoder. Det er dog nærliggende at antage, at der gennemsnitligt har deltaget flere politifolk i planlagte/ledede aktioner end i de spontant opståede situationer, som ofte tager udspring i almindeligt politiarbejde foretaget af et patruljeteam på 2-3 politifolk. Også i sidstnævnte tilfælde kan det dog tænkes, at den enkelte patrulje har fået assistance af kolleger, før situationen er eskaleret til det punkt, hvor skydevåben blev taget i anvendelse. Det er således ikke muligt at bedømme, om antallet af politifolk på stedet har indflydelse på, hvorvidt politiet løsner skud eller ej.

Situationer

Politiets database skelner mellem 4 forskellige typer af situationer:

- Indsatser ved familieopgør, husspektakler, trusler på livet (og andet). Dette er den bredeste kategori, som må formodes at omfatte også de indsatser, som umiddelbart kan være svære at rubricere.
- Eftersøgning eller anholdelse i forbindelse med drab eller vold
- Indsatser i forbindelse med væbnede røverier
- Indsatser i forbindelse med våbenloven. Her vil f.eks. også indsatser i forbindelse med kontrol af rockere være rubriceret.

Tabel 4). *Indberetninger om brug af skydevåben i forskellige situationer, rubriceret efter, om politiet har hhv. truet med skydevåben/afgivet skud. Procentfordeling i parentes.*

	Familieopgør, husspektakler, trusler på livet mm.	Eftersøgning/ anholdelse i forbindelse med drab eller vold	Væbnede røverier	Våbenlov	Ej oplyst	Total
Politiet har truet med våben	608 (39%)	304 (20%)	290 (19%)	331 (21%)	27 (2%)	1560 (101%)
Politiet har afgivet skud	50 (51%)	21 (22%)	17 (17%)	6 (6%)	4 (4%)	98 (100%)
Total	658 (40%)	325 (20%)	307 (19%)	337 (20%)	31 (2%)	1658 (101%)

Af tabel 4) fremgår det, at de fleste indberetninger (40 procent) omhandler situationer i den første kategori: familieopgør, trusler på livet mm. Det er også i disse situationer, politiet oftest affyrer skud, nemlig i lige over 8 procent af indberetningerne vedr. denne type situationer. Politiet affyrede skud i næsten 7 procent af situationerne vedr. eftersøgning og anholdelse, i under 6 procent af indberetningerne vedr. væbnede røverier, og i under 2 procent af indsatserne vedr. våbenloven.

Uniform eller civil?

Politiet kan optræde enten uniformeret eller i civil (eller evt. begge dele). Civilklædt politi kan dels være tilknyttet kriminalpolitiet, dels være tilknyttet en civil patruljegruppe, f. eks. en uropatrulje. Hvilken afdeling, der er tale om, fremgår ikke af datamaterialet, som desuden, som det fremgår af tabel 5), indeholder temmelig mange indberetninger, hvor uniformering er uoplyst. Hovedparten af disse er rubriceret som ”planlagt/ledet aktion”, og man kan derfor antage, at politiet i de fleste uoplyste episoder har optrådt i uniform. Hvis vi tager udgangspunkt i denne antagelse, har der ikke

været de store udsving i fordelingen mellem uniformeret og civilt politi i perioden, i hvert fald ikke de sidste 5 år, hvor civilklædt politi står for omkring hver 7. indberetning om brug af skydevåben.

Tabel 5). *Indberetninger om brug af skydevåben 1996-2002, inklusive gasvåben, fordelt efter politiets uniformering.*

Årstal	Uniform	Civil	Uoplyst	Total
1996	197 (89%)	20 (9%)	5 (2%)	222 (100%)
1997	241 (87%)	30 (11%)	5 (2%)	276 (100%)
1998	146 (74%)	28 (14%)	22 (11%)	196 (99%)
1999	124 (57%)	36 (17%)	56 (26%)	216 (100%)
2000	136 (58%)	31 (13%)	69 (29%)	236 (100%)
2001	124 (51%)	34 (14%)	85 (35%)	243 (100%)
2002	163 (61%)	42 (16%)	64 (24%)	269 (101%)
I alt	1131 (68%)	221 (13%)	306 (18%)	1658 (99%)

I tabel 6) ses fordelingen alene for de 98 indberetninger med skudafgivelse. Det skal bemærkes, at indberetninger, hvor der er foretaget skudafgivelse, tillige indgår i tallene for det samlede antal indberetninger.

Tabel 6). *Indberetninger med skudafgivelse (gas undtaget) 1996-2002, fordelt efter politiets uniformering.*

Årstal	Uniform	Civil	Uoplyst	Total
1996	10	1	2	13
1997	17	1	0	18
1998	6	1	4	7
1999	9	1	0	10
2000	9	2	1	12
2001	16	4	2	22
2002	12	4	0	16
I alt	79	14	5	98

Med det forbehold, at der er tale om relativt få episoder pr. år, synes tendensen i de seneste år at være, at skudepisoder med deltagelse af civilklædt politi udgør en større del af de samlede skudepisoder. I en stor del af disse affyres dog alene varselsskud: 9 ud af 14 indberetninger med skudafgivelse fra civilklædt politi, svarende til 64 procent, omhandler alene varselsskud. For de øvrige indberetninger (uniformerede + uoplyste) med skudafgivelse gælder det, at 39 procent af indberetningerne alene drejer sig om varselsskud. Ser vi i stedet på *antallet af skud* afgivet af

uniformeret politi (inklusive uoplyste), gælder det, at 28 procent af skuddene er rubriceret som varselsskud, mod 44 procent af skuddene afgivet af civilklædt politi.

Civilklædt politi har kun været involveret i 2 episoder, hvor personer blev ramt: En episode i 2001, hvor civilklædt politi søgte at hindre et masseslagsmål mellem to grupper med knive, og hvor der først blev afgivet varselsskud, og senere et sigtet skud, som sårede en person. Dels en episode i 2002, hvor en civilklædt kriminalbetjent skød og dræbte én person og sårede en anden i forbindelse med et røveri på en DSB-station, som betjenten overværede fra stationens baglokale.

Ifølge Rigspolitiets Politiafdeling er forklaringen på den øgede andel af skudepisoder med civilklædt politi involveret, at civilklædt politi i de senere år i stigende grad er blevet anvendt ved forberedte indsatser mod alvorlig kriminalitet.

Hvor mange skud afgives i hver enkelt situation?

I perioden 1996-2002 er det samlede antal afgivne skud 261, svarende til ca. 2,7 skud pr. indberetning. Dette gennemsnit er dog påvirket af nogle få indberetninger med et meget højt antal skud, som det fremgår af tabel 7).

Tabel 7). *Procentfordeling af indberetninger (N=98) i forhold til antal affyrede skud*

Antal afgivne skud pr. indberetning	Procentandel af indberetninger	Akkumuleret	Samlet antal afgivne skud
1	54 %	54 %	53
2	19 %	73 %	38
3	9 %	82 %	27
4-7	10 %	92 %	48
8-10	5 %	97 %	42
> 10	3 %	100 %	53
Total	99 %	-	261

Af tabellen fremgår, at der i over halvdelen af indberetningerne kun er tale om et enkelt affyret skud. Som man kunne forvente, er en stor del af disse, nemlig to tredjedele, varselsskud. Det maksimale antal indberettede varselsskud i en enkelt episode er 4.

Karakteristika ved de personer, politiet har stået over for

Politiets database fra 1996-2002 indeholder en lang række oplysninger om selve den situation, hvori der blev anvendt skydevåben, herunder dato og tidspunkt på dagen, lysforhold, samt en række oplysninger om de personer, politiet har stået over for. I datamaterialet betegnes de personer, politiet har brugt våben imod, konsekvent som gerningsmænd, som er den fagterm, politiet anvender, uden at der dog er tale om nogen juridisk vurdering af skyldsspørgsmål. I det følgende skal vi i stedet anvende betegnelsen *modparten* om de personer, politiet har truet med våben eller

skudt på, da der i materialet findes eksempler på, at politiet har anvendt skydevåben mod personer, som efterfølgende viste sig ikke at have foretaget sig noget ulovligt. Et eksempel herpå kan være en udrykning til en anmeldelse om en bevæbnet person, hvor det efterfølgende viser sig, at personen ikke er bevæbnet, eller er bevæbnet med et attrapvåben i lovligt øjemed.

Som udgangspunkt skelnes der mellem 4 muligheder, når det gælder modpartens karakteristika, fx vedr. farlighed, mulig mental sygdom, bevæbning mm. I forklaringen herunder bruges bevæbning som eksempel.

- Der kan være tale om en *anmeldelse*. Sager rubriceret her er karakteriseret ved, de betjente, som er sendt til den pågældende opgave, har fået at vide, at modparten muligvis er bevæbnet. Er der alene tale om en anmeldelse, betyder det, at politifolk på stedet senere kunne konstatere, at dette ikke var tilfældet. Oplysninger om mulig bevæbning kan stamme fra anmelderen, eller der kan være tale om en konkret vurdering af omstændighederne foretaget af den vagthavende.
- Der kan være tale om en *aktuel* vurdering: Der forelå ingen oplysninger om bevæbning i anmeldelsen, men modparten viste sig at være bevæbnet.
- Der kan være tale om *anmeldelse* og en *aktuel* vurdering: Modparten var i anmeldelsen betegnet som bevæbnet, og viste sig også i praksis at være det.
- Modparten var ikke bevæbnet, og heller ikke betegnet således i anmeldelsen.

Politiets anvendelse af skydevåben er, som man kunne forvente, meget afhængig af de oplysninger, der findes om modparten. I tabel 8) ses fordelingen af episoder mht., om modparten var vurderet som farlig. Sager uden oplysninger om farlighed er udeladt.

Tabel 8). *Indberetninger om politiets brug af skydevåben 1996-2002, fordelt efter vurderingen af modpartens farlighed.^a Procentfordeling i parentes.*

	Vurderet som farlig ved anmeldelse	Vurderet som farlig ved episode	Vurderet som farlig både ved anmeldelse og i situationen	Ikke vurderet som farlig	I alt
Indberetninger uden skudafgivelse	404 (26%)	164 (11%)	916 (59%)	64 (4%)	1548 (100%)
Indberetninger med skudafgivelse (gas undtaget)	7 (7%)	22 (22%)	64 (65%)	5 (5%)	98 (99%)
I alt	411 (25%)	186 (11%)	980 (60%)	69 (4%)	1646 (100%)

^a Indberetninger uden vurdering af modpartens farlighed er ikke medtaget.

Det er karakteristisk for politiets brug af skydevåben, at der for næsten alle episoderne (86 procent) har foreligget oplysninger om, at modparten kunne være farlig. Den mest nærliggende forklaring

herpå er, at det netop er en forudgående vurdering af situationen som potentielt farlig, som får politifolkene til at trække våben. Der findes selvsagt ikke i databasen oplysninger om, hvor ofte sager med potentielt farlig gerningsmand løses uden brug af skydevåben overhovedet. Der foreligger 5 tilfælde, hvor der er afgivet skud, men modparten ikke er vurderet som farlig. I 2 af disse tilfælde var der tale om varselsskud, hvor personer ikke standsede på politiets opfordring, i 2 tilfælde blev der skudt mod dyr, og det sidste tilfælde beskrives i datamaterialet således:

”Polititjenestemand afgav to sigtede skud mod selvmordskandidatens hænder, der begge var fæstnet omkring skæftet på en kniv. Skuddene blev afgivet sigtet gennem en 2-lags termorude, hvilket bevirkede, at det ene skud ramte en væg og det andet en radiator uden at have ramt pgl. kandidat.”

Indberetningerne indeholder også, dog først fra 1999, oplysninger om, hvorvidt modparten evt. vurderedes mentalt forstyrret. Dette er dog kun tilfældet i ganske få procent af alle indberetninger.

Modpartens bevæbning

Når politiet reagerer på en anmeldelse, er det klart, at særlig de oplysninger, der bliver givet om modpartens eventuelle bevæbning må påvirke politiets forberedelse på/optræden i situationen. Her skelnes i datamaterialet mellem bevæbning med skydevåben (se tabel 9), stikvåben (se tabel 10), samt slag- og andre våben (se tabel 11). I en mindre del af sagerne, i alt 76, svarende til under 5 procent, er der tale om bevæbning med mere end én våbenkategori, og disse sager vil derfor optræde i mere end én af tabellerne.

Tabel 9). *Indberetninger om politiets brug af skydevåben 1996-2002, fordelt efter, hvorvidt modparten var bevæbnet med skydevåben. Procentfordeling i parentes.*

	Vurderet som bevæbnet ved anmeldelse	Fundet bevæbnet ved aktuel episode	Vurderet som bevæbnet både ved anmeldelse og i episoden	Hverken anmeldt eller faktisk bevæbnet	I alt
Indberetninger uden skudafgivelse	480 (31%)	55 (3%)	384 (25%)	641 (41%)	1560 (100%)
Indberetninger med skudafgivelse	5 (5%)	1 (1%)	29 (30%)	63 (64%)	98 (100%)
I alt	485 (29%)	56 (3%)	413 (25%)	704 (43%)	1658 (100%)

Af tabel 9) fremgår, at politiet i stort set alle episoder, hvor der er tale om en modpart bevæbnet med skydevåben, er gjort opmærksom på dette på forhånd. Kun i 3 procent af indberetningerne har modparten haft skydevåben, uden at politiet på forhånd var blevet varskoet herom. Omvendt gælder det for omkring hver tredje indberetning, at politiet har fået anmeldelse om, at modparten var bevæbnet med skydevåben, men at dette ikke var tilfældet. Der er altså en temmelig høj fejlmargen

i anmeldelserne, en fejlmargen der selvsagt kan forklares ud fra et forsigtighedsprincip – er der overhovedet mistanke om en bevæbnet modpart, skal de deltagende politifolk selvsagt varske herom. Denne fejlmargen er dog langt mindre, når det gælder de episoder, hvor politiet faktisk har afgivet skud, nemlig kun 5 procent. I langt de fleste tilfælde lykkes det altså at afklare spørgsmålet om modpartens bevæbning, uden at politiet løsner skud.

I alt er der i 28 procent af indberetningerne tale om en modpart som faktisk var bevæbnet med skydevåben. I to tredjedele af de episoder, hvor politiet har afgivet skud, var modparten *ikke* bevæbnet med skydevåben.

Tabel 10). *Indberetninger om politiets brug af skydevåben 1996-2002, fordelt efter, hvorvidt modparten var bevæbnet med stikvåben. Procentfordeling i parentes.*

	Vurderet som bevæbnet ved anmeldelse	Fundet bevæbnet ved aktuel episode	Vurderet som bevæbnet både ved anmeldelse og i episoden	Hverken anmeldt eller faktisk bevæbnet	I alt
Indberetninger uden skudafgivelse	67 (4%)	112 (7%)	117 (8%)	1264 (81%)	1560 (100%)
Indberetninger med skudafgivelse	2 (2%)	8 (8%)	11 (11%)	77 (79%)	98 (100%)
I alt	69 (4%)	120 (7%)	128 (8%)	1341 (81%)	1658 (100%)

Hvad stikvåben angår, sker det, sammenlignet med skydevåben, langt sjældnere, at en person anmeldes som i besiddelse af stikvåben, uden at dette viser sig at være korrekt. Omvendt finder politiet lidt oftere personer bevæbnet med stikvåben, hvor der ikke på forhånd foreligger en anmeldelse herom. Samlet set omhandler 15 procent af indberetningerne personer bevæbnet med stikvåben. Generelt har politiet brugt skydevåben mere end tre gange så hyppigt over for personer bevæbnet med skydevåben som over for personer bevæbnet med stikvåben.

Tabel 11). *Indberetninger om politiets brug af skydevåben 1996-2002, fordelt efter, hvorvidt modparten var bevæbnet med andre våben end stik- og skydevåben. Procentfordeling i parentes.*

	Vurderet som bevæbnet ved anmeldelse	Fundet bevæbnet ved aktuel episode	Vurderet som bevæbnet både ved anmeldelse og i episoden	Hverken anmeldt eller faktisk bevæbnet	I alt
Indberetninger uden skudafgivelse	30 (2%)	71 (5%)	50 (3%)	1429 (91%)	1560 (101%)
Indberetninger med skudafgivelse	2 (2%)	4 (4%)	3 (3%)	89 (91%)	98 (100%)
I alt	32 (2%)	75 (5%)	53 (3%)	1498 (90%)	1658 (100%)

Af tabel 11) fremgår det, at kun omkring 10 procent af indberetningerne omhandler personer, som er bevæbnet med andet end stik- og skydevåben, og at der kun yderst sjældent foreligger anmeldelse om en sådan bevæbning, uden at den faktisk findes hos personen. I alt 8 procent af indberetningerne omhandler personer bevæbnet med andet end stik- og skydevåben.

Samlet set kan det konstateres, at modparten var bevæbnet med en eller flere slags våben i 46 procent af politiets indberetninger om brug af skydevåben.¹²

Karakteristika ved de situationer, hvor politiet anvender skydevåben

Våbentrusler mod politiet

At modparten er bevæbnet, betyder naturligvis ikke i alle tilfælde, at vedkommende hverken truer politiet med våbnet, eller direkte anvender våbnet mod politiet. I omkring 10 procent af indberetningerne gælder det, at modparten truer med våben mod politiet. Det absolutte antal af våbentrusler synes nogenlunde konstant i perioden, mens antallet af indberetninger uden våbentrusler er vokset siden 1998. Den procentvise andel af indberetninger, hvor politiet er blevet truet med våben, ser dermed ud til at være svagt faldende, men der kan være tale om tilfældige udsving, se tabel 12).

Tabel 12). *Indberetninger om politiets brug af skydevåben 1996-2002, fordelt efter, hvorvidt der er truet med våben mod politiet. Procentfordeling i parentes.*

Årstal	Våbentrusel mod politiet	Ingen våbentrusel mod politiet	Total
1996	24 (11%)	198 (89%)	222 (100%)
1997	20 (7%)	256 (93%)	276 (100%)
1998	22 (11%)	174 (89%)	196 (100%)
1999	22 (10%)	194 (90%)	216 (100%)
2000	20 (9%)	216 (91%)	236 (100%)
2001	20 (8%)	223 (92%)	243 (100%)
2002	16 (6%)	253 (94%)	269 (100%)
I alt	144 (9%)	1514 (91%)	1658 (100%)

I de indberetninger, hvor politiet har afgivet skud, er der, som forventeligt, en større andel af sager, hvor der er truet med våben mod politiet, men det absolutte antal sager er ganske lavt. Der er, som det ses af tabel 13), ingen klar udviklingstendens i disse sager. I gennemsnit er der truet med våben mod politiet i en tredjedel af de tilfælde, hvor politiet har afgivet skud.

Tabel 13). *Indberetninger med skudafgivelse 1996-2002, fordelt efter, hvorvidt der er truet med våben mod politiet.*

Årstal	Våbentrussel mod politiet	Ingen våbentrussel mod politiet	Total
1996	6	7	13
1997	4	14	18
1998	5	2	7
1999	2	8	10
2000	3	9	12
2001	8	14	22
2002	3	13	16
I alt	31	67	98

Angreb mod politiet

Ud over trusler med våben bliver politiet også i en række tilfælde direkte angrebet, både med og uden våben. Fordelingen af disse sager ses i tabel 14), hvor alle tilgængelige oplysninger tilbage fra 1990 er medtaget.

Tabel 14). *Indberetninger om politiets brug af skydevåben 1990-2002, fordelt efter angreb mod politiet. Procentfordeling i parentes.*

	Antal indberetninger med skud mod politiet	Antal indberetninger med andet væbnet angreb mod politiet	Samlet antal indberetninger med angreb mod politiet	Totalt antal indberetninger
1990	3	16	19	227
1991	4	20	24	230
1992	7	33	40	304
1993	1	28	29	250
1994	1	17 ^a	22 ^a	233
1995	4			201
1996	0	7	7	222
1997	4	26	30	276
1998	2	8	10	196
1999	0	17	17	216
2000	4	24	28	236
2001	5	23	28	243
2002	5	34	39	269
I alt	40	253	293	3103

^a Der findes kun oplysninger om det samlede antal indberetninger for 1994-1995 tilsammen

Som det fremgår af tabel 14), var der i perioden 1990-2002 lidt over 1 procent af indberetningerne, som drejede sig om episoder, hvor der var afgivet skud mod politiet. I gennemsnit blev politiet beskydt ca. 3 gange pr. år. I omkring 9 procent af indberetningerne var der tale om, at politiet blev angrebet. Heller ikke her er der nogen klar udviklingstendens at spore, om end de sidste 3 år alle har ligget over gennemsnittet, og 2002 topper listen med angreb mod politiet i 14 procent af indberetningerne. Det skal understreges, at tabellen, i lighed med en række af de tidligere, ikke siger noget om den generelle udvikling i antallet af angreb mod politiet; den viser alene udviklingen for

de sager, hvor politiet har anvendt skydevåben. En stigende andel af indberetninger med angreb mod politiet kan således i princippet afspejle forskellige tendenser: Der kan være tale om, at der hyppigere sker angreb mod politiet af en alvorlighedsgrad, som gør det nødvendigt for politiet at anvende skydevåben, eller der kan være tale om, at politiet hyppigere end før anvender skydevåben i episoder, hvor de bliver angrebet. Der kan selvsagt også være tale om en kombination af de to tendenser.

Ser vi alene på indberetninger med skudafgivelse fra politiets side, er der heller ikke her nogen klar udviklingstendens, se tabel 15).

Tabel 15). *Indberetninger med skudafgivelse 1996-2002, fordelt efter, hvorvidt der er skudt mod politiet.*

Årstal	Antal indberetninger med skud mod politiet	Antal indberetninger med andet angreb mod politiet	Samlet antal indberetninger med angreb mod politiet	Samlet antal indberetninger uden angreb mod politiet	I alt
1996	0	3	3	10	13
1997	2	8	10	8	18
1998	1	0	1	6	7
1999	0	6	6	4	10
2000	0	4	4	8	12
2001	2	7	9	13	22
2002	3	5	8	8	16
I alt	8	33	41	57	98

I gennemsnit gælder det, at lidt under halvdelen (42 procent) af indberetningerne drejer sig om episoder, hvor politiet er blevet angrebet. Antallet af situationer, hvor der enten er truet med våben og/eller foretaget angreb mod politiet er i alt 64, svarende til to tredjedele af alle indberetninger, hvor politiet har afgivet skud.

Ser vi alene på de situationer, hvor personer blev ramt af politiets skud, var der i hele perioden 26 personer, som blev såret, og 6 personer, som blev dræbt. Af de sårede blev 1 ramt i forbindelse med, at vedkommende skød mod politiet, mens 7 blev ramt af politiets skud i forbindelse med andre former for angreb mod politiet. 16 sårede blev ramt i forbindelse med, at de havde truet politiet med våben. 2 personer blev dræbt i forbindelse med våbentrusler mod politiet, mens 2 andre blev dræbt i forbindelse med et andet angreb på politiet. De sidste 2 dræbte var dels en gidseltager, dels gerningsmanden til det røveri mod en DSB-station, som blev omtalt ovenfor.

Politiets brug af gasvåben og andre skydevåben

Et interessant aspekt i indberetningerne er spørgsmålet om, i hvilken udstrækning politiet anvender gasvåben anvendes alene eller i sammenhæng med andre skydevåben, se tabel 16).

Tabel 16) *Indberetninger om politiets brug af skydevåben, fordelt på, om der er anvendt gas og/eller andre skydevåben*

	Gasvåben anvendt som trussel	Gasvåben anvendt med skudafgivelse	Gasvåben ikke anvendt	I alt
Andre skydevåben anvendt som trussel	93	85	1302	1480
Andre skydevåben anvendt med skudafgivelse	7	6	85	98
Ikke andre skydevåben anvendt	38	30	12	80
I alt	138	121	1399	1658

Der findes 12 episoder, hvor politiet angiveligt ikke har anvendt nogen skydevåben overhovedet, men hvor der alligevel er foretaget indberetning. I to af disse tilfælde er der tale om, at politiet er blevet truet med skydevåben, men har løst sagen uden selv at bruge våben, i de 10 øvrige sager er der sandsynligvis tale om, at politiet har anvendt våben som trussel alene, uden at våbnet er specificeret. I gennemsnit har politiet anvendt gasvåben i 16 procent af indberetningerne; i 9 procent af indberetningerne er der alene truet med gasvåben, mens der er *afgivet* gas i 7 procent af alle indberetninger. Et centralt spørgsmål er i denne forbindelse, om brugen af gas har indflydelse på risikoen for, at politiet må anvende andre skydevåben som andet end trussel, se tabel 17).

Tabel 17) *Antal indberetninger fordelt efter, om der er afgivet gas, samt om der er afgivet sigtede skud. Procentfordeling i parentes.*

	Gas afgivet	Gas ikke afgivet	I alt
Sigtede skud afgivet	4 (3%)	46 (3%)	50 (3%)
Sigtede skud ikke afgivet	117 (97%)	1491 (97%)	1608 (97%)
I alt	121 (100%)	1537 (100%)	1658 (100%)

Her viser det sig, at politiet har afgivet gas i 121 episoder, og at der i 6 af disse er afgivet skud, heraf i 4 tilfælde sigtede skud, der alle har ramt og såret en person. Det vil sige, at politiet i 3 procent af de tilfælde, hvor der er afgivet gas, tillige har afgivet sigtede skud. Der er ligeledes afgivet sigtede skud i 3 procent af de episoder, hvor gas ikke er afgivet. Der er således ikke nogen forskel på politiets brug af andre skydevåben i forhold til, om gas er anvendt eller ej. Dette kunne forklares ved, at de situationer, hvor politiet har afgivet hhv. gas og skarpe skud, er forskellige, men det viser sig, at gas er afgivet stort set lige hyppigt i de 4 typer situationer, som er opregnet i tabel 4) ovenfor. Der er afgivet gas i 7 procent af situationer ifm. familieopgør mv., 6 procent af eftersøgningerne, 6 procent af de væbnede røverier samt 8 procent af episoder efter våbenloven. Der er således ikke umiddelbart noget i datamaterialet, der tyder på, at afgivelse af gas påvirker risikoen for, at politiet må afgive sigtede skud i en konkret situation. Det skal dog understreges, at der er tale

om ganske få situationer med afgivelse både af gas og sigtede skud, og at denne vurdering derfor bygger på et spinkelt grundlag.

I to tredjedele af indberetningerne (171 ud af 259) er gasvåben anvendt i planlagte/ledede aktioner.

Nye pistoler: Større skader?

Som nævnt i indledningen valgte politiet i midten af 1990'erne at udskifte den tidligere pistol, Walther kaliber 7,65 mm, med en ny pistol af mærket Heckler & Koch kaliber 9 mm. Samtidig skiftedes ammunition til en type, Action 3, som afsætter en større del af sin energi i målet end den tidligere anvendte helkappede ammunition. Der var flere forskellige årsager til udskiftningen. Dels var Walther-pistolerne efterhånden af ældre dato, med deraf følgende funktioneringsfejl og behov for reparationer, dels var der fra politiets side ønske om en pistol med en kraftigere effekt, og endelig var der tale om risikoen for, at Waltherens helkappede ammunition kunne passere igennem målet og komme til at ramme uskyldige bagved. Dette sidste argument har dog været af rent teoretisk karakter, da noget sådant aldrig er sket i Danmark. Det har fra forskellig side været diskuteret, om politiets nye pistoler med tilhørende ammunition havde en så voldsom kraft, at der var større risiko for, at personer som blev ramt, ville få fatale skader. Dette spørgsmål kan belyses på baggrund af Rigspolitiets datamateriale, da der her er oplysninger om, hvilken pistoltype, der er anvendt. Da den nye pistoltype først blev faset ind fra 1998,¹³ og udskiftningen endnu ikke var fuldført i 2002, er der dog tale om et begrænset materiale, se tabel 18).

Tabel 18). Skudepisoder med anvendelse af pistol, fordelt efter kaliber 1998-2002

	Antal skudepisoder	Antal afgivne skud	Antal varselsskud	Antal sigtede skud	Antal uoplyste skud	Antal ramte skud
Pistol 7,65 mm	29	98	17	57	24	12
Pistol 9 mm	33	66	28	29	9	11
Pistoltype uoplyst ^a	2	2	2	0	0	0
I alt	64	166	47	86	33	23

^a I disse skudepisoder er begge typer pistol repræsenteret, sandsynligvis fordi de deltagende politifolk var udstyret med hver deres type pistol. Det fremgår ikke af databasen, hvilken pistoltype, som skuddene blev afgivet med.

Tallene kunne umiddelbart tyde på, at den nye pistol er mere træfsikker end den gamle. Databasen er imidlertid i princippet bygget således op, at det kun er skud, som har ramt *personer*, som rubriceres som ramte skud, hvorfor træffere afgivet mod køretøjer ikke vil figurere her. Denne praksis er dog, som tidligere nævnt, ikke altid overholdt, idet vi i datamaterialet har fundet enkelte eksempler på sager, hvor skud, der alene har ramt køretøjer, er rubriceret som træffere. Det er derfor ikke muligt med sikkerhed at sige noget om eventuelle forskelle i træfsikkerhed. Rigspolitiet har

dog oplyst, at personale, der har fået den nye pistol, samtidig har gennemgået en temmelig omfattende skydetræning, samt at den kraft, der skal bruges for at påvirke aftrækkeren på de nye pistoler er væsentlig mindre end for de gamle. Begge disse forhold tjener til at øge træfsikkerheden.

Selv om det ikke er muligt at bedømme træfsikkerheden, er det muligt at sige noget om de skader, ramte personer har pådraget sig, se tabel 19).

Tabel 19) *Antallet af personer ramt af politiets pistolskud 1998-2002, fordelt efter pistolens kaliber.*

	Antal sårede personer	Antal døde personer	Ramte i alt
Pistol kaliber 7,65mm	9	5	14
Pistol kaliber 9mm	6	1	7
I alt	15	6	23

Tabel 19) underbygger *ikke* antagelsen om, at de nye pistoler fører til flere fatale skader, snarere tværtimod. En ud af i alt 7 ramte personer døde som følge af skud med de nye pistoler, hvor det for de gamle pistolers vedkommende var en tredjedel af de ramte, som døde. Langt hovedparten af de sårede/døde er kun ramt af ét skud, og der er ikke nogen tydelig forskel på de to pistoltyper i denne henseende. Da der – heldigvis – er tale om et meget begrænset materiale, må der tages forbehold for, at de enkelte skudepisoder er forskellige. En mere sikker vurdering af dette spørgsmål må derfor afvente, at den nye pistoltype har været i brug i et længere tidsrum. På den foreliggende baggrund må vi nøjes med at konstatere, at den nye type pistol og ammunition ikke synes at frembyde en større risiko for fatale følger for de ramte, og at det muligvis faktisk forholder sig omvendt. I en undersøgelse fra Holland (Timmer et al 1996) beskrives en lignende udvikling, efter at det hollandske politi i 1990 gik fra helkappet ammunition til den samme type, som anvendes i dansk politis nye pistoler. I en sammenligning mellem ca. 80 skudepisoder med gammel ammunition og ca. 80 med den nye, konkluderes det, at den ny ammunition betød 7 færre dødsfald. Forklaringen angives som værende en kombination af bedre træning og ammunitionens bevægelse i kroppen på de ramte. Det er nærliggende at tro, at den danske udvikling – i det omfang, den fortsætter som den er begyndt – også kan forklares som en kombination af disse faktorer.

Legaliteten af politiets brug af skydevåben

Databasen for 1996-2002 indeholder også en vurdering af, hvorvidt brugen af skydevåben i de enkelte situationer er i overensstemmelse med kundgørelsen om brug af skydevåben.¹⁴ Denne vurdering foretages af den stedlige politimester/politidirektør, som forsyner indberetningen med en påtegning om, hvorvidt man fra politikredsens side mener, at kundgørelsens krav er opfyldt. Frem til november 2001 foretog Politiafdelingen tillige en vurdering af indberetningen, og i de tilfælde,

hvor Politiafdelingen måtte mene, at kundgørelsens krav ikke var opfyldt, tog man kontakt til kredsens med henblik på yderligere vurdering. Politiafdelingen havde således ingen selvstændig afgørelseskompetence på dette felt. Af Rigspolitichefens rundskrivelse af 14. november 2001 fremgår følgende: ”Indberetninger om brug af skydevåben vil i fremtiden ikke blive vurderet af Rigspolitiet med hensyn til retmæssighed eller hensigtsmæssighed. Indberetningerne vil alene danne baggrund for de numeriske opgørelser af politiets brug af skydevåben, ligesom anonymiserede sagsreferater vil blive anvendt som baggrund for undervisning.”

Indtil august 1995 blev indberetningerne placeret i følgende kategorier:

- I. ”Anvendelsen af skydevåben er sket i overensstemmelse med kundgørelsens bestemmelser.
- II. Det kan diskuteres, om anvendelsen af skydevåben er sket i overensstemmelse med kundgørelsens bestemmelser.
- III. Anvendelsen af skydevåben er sket i modstrid med kundgørelsens bestemmelser, hvorfor disse bør indskærpes over for den pågældende polititjenestemand.
- IV. Anvendelsen af skydevåben er sket under tilsidesættelse af kundgørelsens bestemmelser i en sådan grad, at sagen er egnet til disciplinær afgørelse.

Efter 1. august 1995 kategoriseres indberetningerne alene i flg. to kategorier:

- A. Anvendelsen af eller truslen med skydevåben er sket i overensstemmelse med kundgørelsens bestemmelser.
- B. Anvendelsen af eller truslen med skydevåben er sket i modstrid med kundgørelsens bestemmelser.” (Rigspolitichefen 1996)

Som det fremgår, svarer de gamle kategorier I og II til kategori A, idet der her ikke sker hverken indskærpelse af skydereglementet eller egentlige disciplinære skridt. Kategori III og IV svarer til kategori B, idet der her, afhængig af, hvor alvorlig overtrædelsen af kundgørelsens bestemmelser er, kan ske enten indskærpelse eller disciplinære skridt. I tabel 20) ses en opgørelse af antallet af sager, som er bedømt som enten kategori III/IV eller kategori B. Der findes alene oplysninger herom fra 1990 og frem.

Tabel 20) *Antallet af indberetninger 1990-2002, hvor politiets brug af skydevåben er vurderet som værende i modstrid med kundgørelsens bestemmelser.*

Årstal	Antal indberetninger i modstrid med kundgørelsens bestemmelser	Antal indberetninger i alt
1990	1	227
1991	0	230
1992	1	304
1993	2	250
1994	0	233
1995	1	201
1996	2	222
1997	0	276
1998	0	196
1999	0	216
2000	5	236
2001	5	243
2002	2	269
I alt	19	3103

Af tabel 20) fremgår, at under 1 procent af alle episoder, hvor politiet har brugt skydevåben, er kategoriseret som værende i modstrid med kundgørelsen. Som hovedregel (15 tilfælde) er der tale om situationer, hvor politiet alene har *truet* med våben. De sidste 4 situationer drejer sig om 3 tilfælde, hvor politiet har afgivet varselsskud, og 1 tilfælde, hvor der er skudt mod en bil i fart. Det er vanskeligt ud fra materialet at bedømme de nærmere omstændigheder, som har givet anledning til, at indberetninger er vurderet som tilhørende kategori B. F.eks. er beskrivelsen af sidstnævnte sag følgende:

I forbindelse med forsøg på pågribelse af to rambuktyve, der angiveligt ville påkøre en polititjenestemand, blev afgivet et varselsskud med tjenestepistolen. Dette havde dog ingen effekt, og polititjenestemanden måtte springe til side. Han afgav 2-3 sigtede skud efter flugtbilens hjul, men bilen forsvandt.

Det fremgår af tabel 20), at der i perioden 2000-2002 har været næsten dobbelt så mange af disse sager som i de foregående 10 år tilsammen. Alle 5 tilfælde, som er vurderet som værende i modstrid med kundgørelsen i 2001, stammer fra første halvår, dvs. tiden før denne ændring. Grundet den korte periode efter ændringen er det dog vanskeligt at vurdere, om denne har nogen betydning for det faldende antal tilfælde af kategori B-sager.

Ser vi alene på de episoder, hvor politiet har afgivet skud, har omkring 4 procent været vurderet som stridende mod kundgørelsen. I Sverige er dette tal næsten 7 procent (vådeskud undtaget). En hollandsk undersøgelse vedr. perioden 1978-1995 (Timmer 2003) viser, at den hollandske anklagemyndighed vurderede, at kun 70 procent af de tilfælde, hvor politiets brugte skydevåben, var lovmedholdelige. Ser man alene på de episoder, hvor personer blev ramt af

politiets skud, blev næsten hver fjerde (23 procent) vurderet som værende ikke-legitim. Der er her ganske stor forskel til danske forhold.

En begrænset sammenligning med Norge og Sverige

Som nævnt indledningsvis vil data fra dette studie indgå i en komparativ undersøgelse af politiets brug af skydevåben i de nordiske lande, og der vil derfor ikke her bliver foretaget nogen mere omfattende komparative analyser. Det er dog muligt at foretage en sammenligning mellem Danmark, Norge og Sverige på visse centrale punkter, hvad angår perioden 1985 – 1999. Det helt centrale spørgsmål er her, om der er forskel i politiets brug af skydevåben landene imellem. Strype og Knutsson (2002:88) påviser, at der er meget store forskelle mellem Sverige og Norge hvad angår situationer med afgivne skud. Kontrolleret for forskelle i befolkningens størrelse affyrer svensk politi i gennemsnit skud næsten 5 gange så hyppigt som det norske politi, og de sårer personer mere end 4 gange så ofte. Der er til gengæld ingen forskel i det gennemsnitlige antal personer dræbt af politiets skud. Man kan ikke på det foreliggende grundlag sige noget om, hvorvidt norsk politi oftere kommer til skade som følge af angreb (hvor de f.eks. ikke har haft mulighed for at beskytte sig med skydevåben), men alene at norsk politi har en *mindre* risiko end det svenske politi for at komme til skade i episoder, hvor politiet bruger skydevåben.

En sammenligning mellem dansk, norsk og svensk politi (tabel 21) for perioden 1985-1999, kontrolleret for befolkningens størrelse, viser, at dansk politi gennemsnitligt har næsten 4 gange så mange skudepisoder som det norske, men kun tre fjerdedele af, hvad det svenske politi har. Dansk politi sårer i gennemsnit næsten 4½ gang så mange personer som det norske, og lidt flere end svensk politi. Der er ingen forskel på antallet af personer dræbt af politiets skud mellem de 3 lande. Det skal bemærkes, at data for svensk og norsk politi indbefatter vådeskud; udelades disse, bliver forskellen mellem dansk og svensk politi lidt mindre, idet svensk politi da har haft omkring 3,1 skudepisode pr. 1 mio. indbyggere. Der er kun registreret 2 vådeskud under politiaktioner i Danmark i perioden 1996-2002.

Tabel 21) *Gennemsnitligt årligt antal skudepisoder, antal sårede og antal dræbte pr. 1 million indbyggere i Danmark og Norge 1985-1999 og Sverige 1985-1998.*

	Episoder med skudafgivelse	Personer såret af politiets skud	Personer dræbt af politiets skud
Danmark	2,6	0,9	0,1
Norge	0,7	0,2	0,1
Sverige	3,4	0,8	0,1

Korrektion for befolkningsstørrelse er foretaget med udgangspunkt i tal for 2003. En forskellig befolkningsudvikling mellem landene kan derfor betyde mindre ændringer i tallene.

Vi kan konkludere, at dansk politi i høj grad ligner det svenske, både når det gælder reguleringen af politiets bevæbning, og når det gælder den faktiske brug af skydevåben. I forhold til det norske politi anvender dansk politi til gengæld skydevåben langt oftere, og sårer langt flere personer. Det er nærliggende, som også Strype og Knutsson (2002) gør det vedr. det svenske politi, at henføre denne forskel til den store forskel i tilgængelighed til våben for hhv. dansk og norsk politi. Det bemærkes i øvrigt, at der naturligvis kan tænkes en række andre faktorer end tilgængeligheden af våben, som kan forklare (en del af) forskellene mellem landene, og at en nærmere analyse heraf vil kunne findes, når den samlede komparative undersøgelse publiceres i anden halvdel af 2004.

Anbefalinger

Rigspolitiets database vedr. indberetninger om brug af skydevåben er ganske omfattende, og en lang række af de oplysninger, den indeholder, er ikke gengivet her. Visse af disse oplysninger, f.eks. vedr. lysforhold og tid på dagen for de enkelte skudepisoder har tidligere haft praktisk betydning, idet en analyse har ført til ændringer i politiets skydetræning. Det er vor opfattelse, at der er gode muligheder for at finde yderligere praktisk anvendelse for en del af disse data, men også, at databasen med fordel kan udbygges på en række områder. Der skal her peges på en række oplysninger, som med fordel kunne registreres med henblik på benyttelse i forebyggende hensigt.

For det første gælder det, at en række yderligere oplysninger om modparten kunne registreres. Det gælder f.eks. alder, evt. beruselse og påvirkning af andre stoffer. Oplysninger herom kunne medvirke til at skabe en bedre mulighed for at etablere en slags ”risikoprofil” i de sager, hvor der faktisk har været anvendt skydevåben.

Dernæst gælder, at der ikke findes oplysninger om det antal politifolk, der var tilstede ved de enkelte episoder. Fra de øvrige nordiske lande ved vi, at dette antal spiller en rolle for anvendelse af skydevåben, og det vil derfor være af interesse også at have disse oplysninger i Danmark.

Det ville også være nærliggende med en række nærmere oplysninger om tjenestegren. Det vides, at der er forskel på civilklædt og uniformeret politi, og det er nærliggende at formode, at f.eks. Beredskabstjenesten i København vil have en anden frekvens af skudepisoder end det almindelige patruljerende politi eller hundepatruljen, men dette kan ikke vurderes vha. de nuværende data. Ligeledes skelner databasen ikke mellem civilklædte uro- eller civilpatruljer og civilklædt kriminalpoliti. Skal oplysningerne benyttes i uddannelsesmæssig henseende, er sådanne detaljer væsentlige at kende.

Da kun vådeskud i forbindelse med aktioner skal indberettes, findes oplysninger om vådeskud under øvelse samt på politistationer mv. ikke i databasen. Det er efter vor mening væsentligt, at oplysninger herom indberettes i fremtiden, bl.a. på baggrund af, at tallene for Sverige (Knutsson og Strype 2002) viser ganske mange vådeskud, og tillige en del skader på politifolk som følge af vådeskud. Indberetninger herom vil endvidere give et fingerpeg om, hvorvidt træningen med de enkelte våben er omfattende nok.

Databasen indeholder som nævnt heller ikke nogen oversigt over, i hvilket omfang politifolk er kommet til skade ved de episoder, der omtales i indberetningerne. En sådan oversigt ville gøre det muligt at vurdere, om der er forskel på tilskadekomstrisikoen, alt efter om politiet anvender skydevåben eller ej.

En helt generel observation er, at en del af de oplysninger, databasen indeholder, er vanskelige at vurdere i en større sammenhæng, fordi der alene findes indberetninger om de tilfælde, hvor politiet har anvendt skydevåben, og ikke om tilsvarende sager, som er løst uden brug af skydevåben. Det kan f.eks. ikke vurderes, om de senere års stigning i antallet af indberetninger, hvor der er foretaget angreb mod politiet, afspejler en generel stigning i denne type sager, eller der i stedet er tale om, at politiet oftere griber til skydevåben i sådanne situationer.

Referencer

- Elholm, T. (2003): *Politiets brug af skydevåben – juridiske aspekter*. Forlaget Thomson, København.
- Knutsson, J., Strype, J. (2002): *Polisens bruk av skjutvapen*. Polishögskolan Rapport 2002:1, Solna.
- Rigsadvokaten (1994): *Redegørelse om begivenhederne på Nørrebro den 18. og 19. maj*. Rigsadvokaten, København.
- Rigsadvokaten (1995): *Supplerende redegørelse om skudepisoden på Fælledvej under begivenhederne på Nørrebro den 18.-19. maj 1993 : afgivet den 30. maj 1995 til Justitsministeren*. Rigsadvokaten, København.
- Rigspolitechefen (1996): *Politiets anvendelse af skydevåben i 1994/1995*. Information fra Rigspolitechefen juni 1996, København.
- Strype, J., Knutsson, J. (2002): *Politiets brug av skytevåpen*. PHS Forskning 2002:1, Oslo.
- Timmer, J. (2003): *At Gunpoint. Police Use of Firearms in the Netherlands 1978-2000*. Upubliceret manus.
- Timmer, J., Naeyé, J., van der Steeg, M. (1996): *Onder schot*. Gouda Quint, Deventer.
- Tårnby Politi (1985): *Tårnby Politis Historie*. Eget tryk.

Noter

¹ Undersøgelsen er finansieret af det danske Justitsministeriums Forskningspulje. Undersøgelsens resultater har, forinden offentliggørelsen, været diskuteret med Rigspolitiets Politiafdeling, hvem jeg er stor tak skyldig for hjælp i forbindelse med såvel indhentning af data til undersøgelsen, som efterfølgende kommentarer og præciseringer. Alle analyser, anbefalinger og konklusioner er selvsagt mit ansvar alene.

² CS-gas kaldes også tåregas.

³ Nærmere om regler for politiets anvendelse af skydevåben samt indberetninger herom, se Elholm 2003.

⁴ Nærmere herom kan findes i Tårnby Politi (1985).

⁵ ”Redegørelse om begivenhederne på Nørrebro den 18. og 19. maj” (1994). ”Supplerende redegørelse om skudepisoden på Fælledvej under begivenhederne på Nørrebro den 18.-19. maj 1993 : afgivet den 30. maj 1995 til Justitsministeren.”

⁶ Disse publikationer er ikke offentligt tilgængelige.

⁷ Denne database er oprettet i et styresystem af ældre dato, det såkaldte DSI-system, som ikke er kompatibelt med nyere, Windowsbaserede programmer.

⁸ Her er benyttet SPSS.

⁹ Et skud afgivet med den hensigt at ramme enten en person eller et køretøj, uden at der har været tid til at tage ordentligt sigte.

¹⁰ Forekommer der f.eks. 2 sigtede skud og 1 varselsskud i datamaterialet, mens det samlede antal skud er opgjort til 2, vil antallet af skud her blive sat til 3.

¹¹ Sådanne oplysninger er ikke indberetningspligtige i denne sammenhæng.

¹² Når dette tal er lavere end de samlede procenter for hhv. bevæbning med skyde- stik- og andre våben, skyldes det, at der i en mindre del af indberetningerne er tale om personer, der var bevæbnet med mere end én type våben.

¹³ Det var kun ganske få politifolk, der modtog den nye pistol dette år, og der er ikke registreret skudepisoder med den nye pistol fra 1998.

¹⁴ Se nærmere om proceduren i Elholm (2003).